

פרוטוקול מס' 110
מישיבת ועדת החוץ והבטחון
יום ג', י"ט באדר תשכ"ח - 19.3.1968. בשעה 9.00

ג כ ח ר :

חברי הוועדה :

ד. הכהן
ס. ארנא
א. בן-אליעזר
ע. גוברין
י. הררי
י. חזן
ח. לנדאו
ג. מאיר
ס. נסיר
י. סרלין
ש. פרט
ח. צדוק
ז. צור
א. רימלט
י. דפאל

י. יו"ר -

ג ע ד ר ו :

חברי הוועדה :

י. אלמוגי
ר. ברוק
ס. יערי
ג. כהן
י. סרידור

מוזמנים :

יושב-ראש הכנסת ק. לוז
שר החוץ א. אבן
סר ג. דפאל - מנכ"ל משרד החוץ
סר ס. דביב - עוזר לשר החוץ

מוזמנת הוועדה :

ח. סן

רשמה :

ס. הלנברג

סדר-היום :

1. דיווח של שר החוץ.
2. שאילתות ותשובות.

היו"ר ד. הכהן:

אני פותח את הישיבה.

ישיבה זו צריכה היתה להתקיים בהשתתפותו של שר הבטחון, אבל מכיוון ששר החוץ עומד לבסוע ביום ראשון לחוץ-לארץ, ביקשתי סגור שימסור לנו דיווח שוטף. ביקשתי ששר הבטחון שיבוא לכאן בשעה 11.00, אלא שהוא העדיף לדחות את הדיווח שלו לשבוע הבא.

גם אני וגם יושב-ראש ועדת הכספים, קיבלנו לשיחה את נציגי הישובים שבעסק בית-שאן. ברצוני לציין כאן, כי במידה שאני פעיל מצד שר האוצר ושר הבטחון וראש הממשלה בענין זה, אני פעיל בשם הוועדה.

גם אחרי שהוכרז על הצוללת "דקר" ואנשה כעל אבודים, מסשיכים לבוא אלי בני המשפחות בטענה מדוע הופסקו החיפושים, והם טוענים כאילו בפגישתם אתנו ניתנה להם הבטחה לפגישה נוספת. הדגשתי שלא ניתנה להם הבטחה כזאת. ספרו לי על טקרה של איש הצוללת אשר בהיותו באנגליה הצליח לחסוך 1,900 ליש"ט, ולפני שהצוללת עמדה להפליג הוא הוציא את חסכוניותו סן הבנק והעבירם לצוללת, וחסכוניות של שלוש שנים ירדו לטטיון.

ע. גוברין:

איש הפנסיות במשרד הבטחון צריך לספל בענין זה.

זה ענין אחר.

היו"ר ד. הכהן:

אני מודה לשר החוץ, אשר נענה לבקשתנו למסור לוועדה דיווח שוטף לפני יציאתו לחוץ-לארץ.

שר החוץ א. אבנר:

אולי תוך כדי טהלך דברי אתייחס למשמעות המדינית למתרחש עכשיו בירדן, וגם למה שצוי בזירה זו לרגל התגברותה של התנועה הטרוריסטית דווקא שם. אולם עיקר מבטתי הנוקד היא להמשיך את הכירור, שהתחלתי בו לפני זמן קצר, כאשר מטרת לוועדה על המצב הקיים של שליחות השלום הבין-לאומית.

בהופעתי האחרונה לפני הוועדה אמרתי, כי צפוי שנציג האו"ם יעלה את הדיון עם ישראל, ירדן, וטורקיה, על פסים אחרים. לאסור, מאסך לזמן את הצדדים. חודשיים וחצי נודד השליח מכירה לבירה. שמע, הקטיב, קלט והתרשם עד שהוא עצמו הגיע למסקנה שאי-אפשר לקדם את השליחות בלי טשא-ומתן בין הצדדים; לא רק מפני שישראל גורמת טשא-ומתן כעיקרון, אלא גם מפני שאין שיטה אחרת, אלא להביא את הדברים לידי כירור והכרעה. אם אינני טועה, נבגשתי עם הוועדה ערב בואו. ואמנם, הדברים התפתחו כפי שציפיתי. הוא אמר שהחליט לברר קודם כל בקהיר וירושלים, ואחר-כך בין ירושלים ועמאן, אם יש אפשרות לזמן את הצדדים לפגישות. היה ספק בלבו אם הוא רשאי לכנס את הצדדים לוועידות, זה המושג שהוא השתטש בו, כדי לדרון בכינון השלום, בלי שהצדדים יסכימו מראש ליוזמתו. זה היה הרקע לביקורו באו"ם ולשיחותיו עם המזכיר הכללי ועם נציגי החברות הקבועות בסועצת הבטחון. המערביים שם לחצו עליו יותר משהוא רצה להילחץ. הציעו לו לבוא ולהוועד על-מנת להוביל שלום קבע בהתאם למנדט ט-22 בנובמבר, של סועצת הבטחון.

שר החוץ א. אבן:

גם או-תאמנט ובנוץ, כנראה, הפעילו השפעה
באותו כיוון. הוא היה יותר זהיר, ולפני
שיביש לצדדים הזמנה כלשהי, הוא העדיף לשאול אותם את השאלה העקרונית.
את פתח את סטאו בקהיר ולא בירושלים, והסיבה טשוטה: כאן אין בעיה של
הסתייבות עקרונית למשא-ומתן. הוא רצה לברר אם שם יש נכונות כלשהי
להענות לתביעתו ולהצעתו, לשאת ולתת עם ישראל למען כינון השלום והשגת
מתרונות המקובלים על הצדדים. על רקע זה הוא היה בקהיר בשבוע שעבר,
וכעבור ימים סועטים הוא בא אלי וטטר את אשר העלה שם. הוא נפגש עם
שר החוץ של מצרים והגיש לו שאלה לאסור: כיצד הייתם מגיבים להצעה
שאתם תשלחו טשלחת לביקוסיה, כדי להיפגש עם ישראל בנושאאותי, על-סמנת
להגיש לפתרון לכינון השלום במזרח-התיכון. זוהי השאלה העקרונית. אם
התשובה היא חיובית, הציע נוהל מסויים. הוא לא היה מבקש מישראל ומקהיר
להודיע הודעות כלשהן על אחסן להחלטת מועצת הבטחון. הוא היה כותב למזכיר
הכללי סכתב, בלי לבקש את הצדדים להגיב עליו, יתר על כן, מתוך תקווה
שהם לא יגיבו עליו. ונתוך הסכתב הוא היה כותב: אני הגם, לאחר שדיברתי
עם הממשלות האלה, הגעתי למסקנה שיחסן להחלטה של מועצת הבטחון הוא די
חיובי כדי לאפשר דיון על הסדרת הסכסוך. על כן הזמנתי אותם לבוא על-סמנת
לעבד הסדרים. אני, בהתאם לתפקידי מטעם מועצת הבטחון, הזמנתי אותם לבוא.
כך הוא רצה לכתוב למזכיר הכללי, בצורה שהצדדים יקראו את הדברים, אבל
הם לא יצטרכו לומר דבר. טהם יבקש רק דבר אחד: לבוא ולהורעד.

כשהוא דיבר על ענין של ועידה הוא הבהיר
שאין הוא מטמטש במלה "רודוס", כי מלה זו הטכה לרועץ. היא נכנסה למילון
האסור של מצרים. ועידה אצלו מירושה הפעלתן של כל השיטות אשר הופעלו
אז. לאסור, פגישות פורמליות משותפות, פגישות בלתי רשמיים משותפות,
פגישות של היושב-ראש עם המשלחות לפני הישיבות הרשמיים או הבלתי-רשמיים.
הוא רצה להפעיל את כל השיטות האלה במקביל.

זו ההצעה שיארינג הציע לרמאד. הוא שאל אותו
מה עמדתו לרעיון של ועידה כזו, להיפגש עם ישראל בחסותו של יארינג,
וסה עמדתם לגבי הרעיון שיארינג ינסה הודעה כזו למזכיר הכללי. התשובה
המצרית היתה שלילית בצורה קיצונית ביותר. לאחר שיארינג היה בקהיר,
נודע לנו כי התשובה היתה במרצת טאר ושלילית ביותר. שר החוץ המצרי
היה אפילו מעליב כלפי יארינג, אפילו באופן אישי, על העזתו בהעלאת
רעיון כזה. לא ידענו אם יארינג יודה באזנינו שהתשובה היתה שלילית,
ובטשרדנו גיחשו חכמים ראשונים ושניים. היו כאלה שאמרו שהוא לא יודה,
והיו כאלה שאמרו שהוא יודה. הסתבר שיארינג, לפי אמת מידה זו, קצת
נומרז בהגינותו. הוא אמר כי התשובה השלילית שקיבל ממצרים היא מוחצת,
שאי-אפשר היה להעלות על הדעת כמותה. למעשה הוא אמר שזרקו אותו מן
הסדרנות, עד כדי כך שטרבו לקבל מידו את הסממן שהוא רצה שריאד יעייין
בו. הוא אמר שהדחייה בעשתה בנימה של מרידות. הוא סיפר שפתח ושאל
אם המצרים ייענו לבקשתו לבוא לוועידה עם ישראל בקפריסין. הם ענו על
כך בשלילה מוחלטת. הם טענו שמוקדם אפילו לדבר על הנושא הזה לפני שישראל
תיסוג מן השטחים. במידה שהם סייגו את השלילה, זה היה הסייג היחיד.
אילו ישראל פנתה בינתיים את כל השטחים, הם היו מעיינים בבקשה לבוא
לקפריסין ולקיים את הוועידה. יארינג אמר שזו תשובה שלילית לחלוטין.
הם נטקו את זה בנימוקים רבים. הם הרצו במשך 26 דקות על הצו של שר
הפנים. הם אמרו שבזו זה יש לראות משום סיפוח וקביעה חדשה של שטות
של איזורי המדינה. זה היה ההסבר היחיד להנמקה להקשחה שלהם. אבל היה
ברור ליארינג, והוא גם אמר לי, שזה היה תירוץ ולא סיבה.

שר החוץ א. אבן :

התשובות מן הצווים הללו מהווה מרק
מתולדות הדיפלומטיה, כלומר, איך אפשר
לנחול את כל התוצאות הקיצוניות של טיפוח, בלי לזכות בשום יתרון של
טיפוח. הקרחת סכמן וכמאן היא כל כך קיצונית. אינני מכיר מקרה שבו
הייתה הקיצוניות של חוסר התועלת כה רבה. אם כן, ריאר הרצה על כך,
על פיצוץ הבתיים, ועל מה שהתרחש באותו שבוץ.

המסב הוא כזה: הם החליטו החלטה מדינית
לא לבוא למשא-ומתן. נצלו את כל תופעות הלוחי של אותו שבוץ, שלדאבובי
היו רבות וצפופות, כדי לטשטש את ההסתלקות העקרונית מסשא-ומתן. המאמץ
 שלהם הוא ליצור רושם שאלמלא זוטפה ישראל הרבה פעמים, אולי היו נענים.
 אבל הדבר הזה שקוף, כי כאשר קוראים את עצם ניסוח עמדתם ברור שהם
 החליטו לא להענות. יש להם ענין תכסיסי להבטיח שקולר אי-ההענות לא
 יהיה תלדי רק בהם.

על כן, כך אמר יארינג, חזרתי לנקודת האפס.
 על רקע זה איננו רואה שום אפשרות לבוא אליהם טוב. הם לא השאירו שום
 סדק. שאלתי אותו כמה שאלות, שתשובתו עליהן, לדעתי, לא פחות חשובה
 טענם הודאתו שהם דחו משא-ומתן. הוא אמר שהמצרים טוענים למושג שסמו
 "אימפלמנטשיין". הם טוענים שהחלטה הזאת איננה סמך אשר מהווה ציוד
 דרך למשא-ומתן, אלא זו שורה של תקנות שהצדדים צריכים לבצע אותן באופן
 עצמאי. שאלתי אותו מה הפירוש שהם נותנים למלה "אימפלמנט", והבעתי
 הנחה שזוהי תמונת העמדה המצרית. אמרתי לו, שלפי הפירושים שלי, לאחר
 ששמעתי על עמדתם, הרי אילו היה משתנה קו הפסקת האש בתעלה, מצרים לא
 הייתה מאפשרת חופש שיט לישראל. היא הייתה טוענת שזה יידחה עד לפתרון
 בעיית הטליטים. יארינג השיב לי על כך: אתה צודק. כלומר, הגענו לתיאור
 ציורי מאד של המלה "אימפלמנטשיין" ופה היא אומרת, דהיינו, שישראל
 תיסוב בלי שלום, בלי משא-ומתן, בלי חופש שיט, בלי מאמץ לקבוע את
 הגבול המשותף. והדברים כתובים. אם לפני הפגישה אפשר היה לנחש מה
 הפירוש של המצרים, הרי עכשיו הדבר לא טבוס על גיחוס, אלא על ידיעה
 מדוייקת. חשוב שהדברים נחשפו. יארינג טען ששום מה הם חזרו לעמדה
 קיצונית. אני טענתי שלא חזרו, אלא זו הייתה עמדתם והיא נחשפה על-ידי
 השאלון שלנו ועל-ידי האתגר של משא-ומתן. כל עוד אפשר היה לנהל שיחה
 סבבטית, אפשר היה להם לפרש את המשמעות. אך כאשר הם עמדו לפני שאלות
 של משא-ומתן - או לא; הסכם - או לא; חופש שיט - או לא; משא-ומתן על
 גבול חדש - או לא, נחשפה העמדה השלילית ולא היו עליות וטורדות. הוא
 טען שבכל-זאת הייתה הקשחה, שנבעה מסתי סיבות: סיבה אחת שגרמה לכך הם
 הזעזועים הפנימיים. הוא מוסר על סתיחות, על חסמל באוויר שם, על שידוד
 מערכות מתקרב בשלטון. ריאר עצמו מדבר מתוך חוסר ודאות לגבי עצמו ומעמדו.
 את הסיבה השניה רואה יארינג בתהודה שהייתה בעתונות העולמית, אשר חייבה
 אותם מראש למשא-ומתן. היו פרסומים בצרפת ובניו-יורק, שהגה המצרים
 באים לפגישה. במשך כמה ימים נשמע הו של פעמי משיח, שהואיל והישראלים
 אמרו שהם מוכנים להיפגש בנוכחותו של יארינג, גם מצרים וירדן מסכימות
 לכך אם כי הן אומרות "לא". כנראה שזה יצר מסבר פנימי בקהיר. בא עלי
 צברי לנאצר וחלה הקשחה.

יארינג אמר, שהתשובה השלילית היא מוחלטת.
 הוא יצטרך לדרווח, אם כי הוא מבקש לדחות זאת. כאשר הוא סיפר לי שהוא
 שואל את המצרים אם הם מעוניינים לבוא לניקוסיה והם משיבים בשלילה,
 אמרתי לו באותו שלב: אילו אדובי שאל אותנו את השאלה הזאת, היינו
 עונים "הן". הוא אמר: אבל אני לא יכול להציע לך דבר. הם כבר דחו
 את זה. אמרתי לו: בכל זאת, קח אלט אפגש ותרשום שאתה שאלת אותם והם
 אמרו "לא", אבל אילו היית שואל אותנו אם היינו באים לקפריסין כדי
 לקדם שלום, היינו אומרים "כן". רצייתי שרווח תכסיסי זה יירשם - וזה
 יירשם. הוא הודה שהצעתו הראשונה נדחתה על-ידי מצרים ונתקבלה על-ידי ישראל.

ועדת חו"ב
19.3.68

ס ו ד י

דף מס' 4 מתוך 15 דפים
עותק מס' 6 מתוך 6 עותקים

שר החוץ א. אבנר:

באותה שיחה, שהתקיימה ב-10 במרס, הסברתי לו מדוע אנחנו חייבים להחמיר מאד בכמה כללי בוהל; שהרי בניו-יורק שאלו רבים מדוע הישראלים מייחסים חשיבות עליונה כזו לדברים שאינם נראים כעקרונות. הסברתי לו שהאבחנה בנוהל באה מטני שלמצרים יש עכשיו הסטוריה דיפלומטית מאלפת ביותר, אשר מטנה מסתמנת נטייה סוגדרת מאד. אציין כאן כמה דוגמאות. אינני יודע אם ידוע לזועדה על כמה מסמכים, שנתפרסמו לאחרונה, לגבי חופש השייט במיצרי סיראן. בינואר 1950 התייצב שגריר ארצות-הברית בישראל, ב'יטס סקדונלד, במסדר חוץ ומסר מסמך בשם ממשלת מצרים לאמור, שמצרים, בעצם הימים האלה, תוספת את האי סיראן, אולם בעשותה כן אין היא מתכוונת להפריע בשום צורה שהיא לחופש השייט בנתיבי סים זה, שהוא הנתיב היחיד המחבר ים סוף עם הים הפתוח. על כן, בהתאם לכללי החוק הבין-לאומי, יוסיף חופש המעבר הזה, כמו בעבר, להיות חפשי לכל האומות.

היור"ד. הכהן:

מחמוד עזמי, באותה ישיבה של מועצת הבטחון שהוא אגח ומת, אמר: אנחנו נותנים להם לעבור שם.

שר החוץ א. אבנר:

על-ידי המסמך הזה השיגו כוונתי השלמתנו עם עלייתם על אותו אי.

כעבור חודשיים, בחודש אפריל - זה הביע לידינו רק לאחרונה - הם פרסמו הודעה זוטפת אשר כללה את כל ההודעות הקודמות, אבל עם תוספת קטנה כדלקמן: כל מה שאמרנו בחודש ינואר, זה העיקרון הכללי, אבל ברור שלגבי אניות המויב, אם מדובר באניות קרב, נעשה מאמץ לתפוס אותן; ואם מדובר באניות סוחר - נפיל כלפיהן את כללי התפיסה והחייפושים.

דוגמה נוספת: בשנת 1957 פורסם ב"לוק סאגזין" ראיון עם באצר, שם הוא נשאל: האם פעם התחייבת על חופש השייט במיצרי סיראן? והוא ענה: אמריקה דברה, צרפת דברה, אנגליה דיברה, הסקנדינבים הכריזו תכרזות, אבל אני לא הייתי קשור לשום התחייבות. הייתי בן-חורין בכל רגע רצוי להתקומם נגד ההסדרים האלה.

בדוגמה השלישית אציין את שש הנקודות שנקבעו בספטמבר 1956, שבין היתר מדובר בהן על חופש השייט מוחלט בתעלת סואץ ועל הוצאתה מהשטת המדיניות הלאומנית של מצרים. הכוונה היתה אמנם פרס לישראל, אבל הדבר לא ברור מתוך קריאה.

נתיב ליארינג כמה דוגמאות כדי להוכיח שאם נהיה מרושלים בטכנולוגיה הדיפלומטית, אם נתעלם מכללים של משא-ומתן והטכנים חוזיית, הדבר לא יועיל, אלא סלקמות מתלקחות לרגל הזנחות כאלה, ויש גם בדיפלומטיה איזו תרבות של דייקנות, שאם אתה מזניח אותה - מתמוטט כל הבניין, כפי שכית אשר נבנה תוך התעלמות מכללי הנדסה - סופו להרס. הסדר אשר ייבנה בלי כללים מסודריים של משא-ומתן והסדר - תהיה הנאה חולפת. לכן נהיה חמורים בעניינים כאלה, כי גדם בנינו ובשלום המדינה מדובר.

שר החוץ א. אבנר:

כך נמתיימה השיחה. על-פי המסקנה שהיא קיבלה, שהשליטה המצרית היא כל כך קיצונית ונפרצת עד שאין סיבה לבוא לחדש את ההיכרות אתם, בכל-זאת הנימוס מחייב שיציג באזני ירדן אותה שאלה, לאמור: האם תהיו מוכנים לבוא לוועידה עם ישראל, לשם כינון שלום? הוא ראה את עצמו חייב להשלים את המעגל, אם כי גם הוא לא הניח שירדן תגתק עד כדי כך שהקו שקבעה מצרים. הוא נפרד מריאד מתוך הנחה שאי-אפשר להיפגש שוב, עד שתחול תמורה. בעתונות המצרית התחילו להתקייף אותו על שהלך בכיוון הזה של משא-ומתן.

בירדן הוא נתקל באורורה אחרת. עובדה היא שהם היו רוצים להגיע לשולחן, אולם יש תיאום סלא בין מצרים ורבת-עמון גם לגבי תוכן העמדה, גם לגבי התכסיס. ההגדל הוא בכך, שכאשר יארינג היה בקהיר הוא אמר שמצרים דחתה את הצעתו דחיה מוחלטת ואי-מוכרשת מאד, ואילו לגבי רבת-עמון הוא אמר לא שדחו את ההצעה, אלא לא קיבלו אותה כפי שהיא. הוא נפגש עם ריפאעי, עם תלהוני, ועם חוסיין. כנראה שהם הגיעו למסקנה שמצרים עתה מסגה תכסיסי בתקיפות הסירוב. הניסוח הירדני הוא יותר מחושב. הם אמרו: ההצעה, כפי שאתה מציע אותה, שנבוא לנהל משא-ומתן, לא נוכל לקבל אותה, כי לא נוכל לשכנע את מצרים לקבלה. אולם תשנה את ההצעה, ולפני שתזמין את הצדדים תפנה לישראל ואנחנו נשמיע על מצרים. כלומר, הם הציעו את עצמם כמסורר שיספיע.

היו"ר ד. הכהן:

האם במצרים התמקד יארינג בפגישתו עם ריאד?

כן. תמיד.

שר החוץ א. אבנר:

האם אתה לא בדעה שעמדה ירדנית מתונה זו מתואמת עם מצרים?

א. בן-אליעזר:

שר החוץ א. אבנר:

אולי. אולי הירדנים אמרו למצרים: עשיתם טעוה. סגרתם את הדרך למועצת הבטחון. עובדה, שלאחר התהודה הבין-לאומית, שבאה לאחר ולרבל הסיכוב של יארינג, שמענו סחות על כוונה לכנס את מועצת הבטחון. מה הרקע לכך? - אין זה רקע טרנין כל כך לבוא למועצת הבטחון, לצעוק חסם על ישראל כאשר מתברר שהוצע להם בזהל, לא על-ידי ישראל, אלא על-ידי יארינג, שישראל קבלה אותו והם דחו אותו. אני מניח שירדן מנסה להתחמק ממצב כזה ולכן אמרה מה שאמרה, דהיינו: כפי שאתה, יארינג, מנסח את ההזמנה, לא נוכל לקבל אותה, אבל אולי תשנה את הניסוח שלך. גם אז אין הם אומרים שבמקרה כזה ירדן תבוא בעצמה לוועידה, אבל הם היו מפעילים לחץ על מצרים. יארינג לא אמר שהוא בטוח שהם היו באים.

לגבי המלה "אימפלמנטשיין" יש תמורה. לפני שבועיים התייחסתי בחשדנות למלה זו. עכשיו אנחנו יודעים מה טירוש המלה. מצרים הרגמה אותה לפיכך כל השטחים בלי שלום, בלי הסכם, בלי משא-ומתן, ובלי חופש שייט. המושג הזה פוענח. אמרתי ליארינג: אם אתה שואל אם נסכים לזה - לא. אין לנו מה לעשות עם זה. זה ההיפך ממה שנעשה וזה ההיפך ממה שכתוב בהחלטה. אני מציע שתאמר לירדן שההצעה שלך היא הצעת פשרה והצדדים צריכים להתייחס להצעה ולומר "כן" או "לא". אם אתה פותח את כל החבילה, יש גם לנו תיקונים רבים. אתה הצעת טשהו, מצרים דחתה את הצעתך, ואילו ישראל קיבלה אותה. צריך להשיג את תשובתה של ירדן להצעה זו. הוא אמר לי: טוב, אבא טוב ואציע להם. אני יודע שהם לא יקבלו את ההחלטה הסקורית שלי, אבל אני חייב לנסות. די ברור לנו שהוא יבנה סירוב. אמרתי שאני מוכן לוותר לממשלתי, אבל הוספתי ואמרתי: אתה הצעת טשהו. אני רוצה לדעת, מתוך סקרנות אקדמאית, מה תאמר ירדן, ולו כדי להשלים את המעגל לאחר שמצרים השיבה בשלילה לישראל - בחיוב.

שר החוץ א. אבן:

עד כאן טאמציו של יארינג לכנס ועידות שלכם בניקוסיה. הוא אפילו הסתלק בניקוסיה, כי אצל הערבים מלים ספויימות לובשות משמעות סמלית. הוא אמר שיש עכשיו סילון של מלים שאסור להשתמש בהן בחברה ערבית טובה, ולסילון זה בתווספה גם בניקוסיה. למלה הזאת יש בעיניהם משמעות, היא מסמלת את האווירה של פגישה. הם סתחילים לעיין אולי בניו-יורק, אולי בג'נבה. לכן, במקום לדבר על בניקוסיה מדבר יארינג על איזה שהוא מקום. סכל מקום, הקיצוניות של העמדה המצרית לגבי כל רעיון של משא-ומתן או של פגישה, הפגישה אותו מוד. את קהיר דואה יארינג כחסומה בפניו, אם כי הוא נוקט תכטיסי את המטבה והשחיה בעידוד של כמה טענות. מקרב הטענות, היחידה הלוחמת על כינוס טוענת הבטחון היא ברית-הטוענות. האחרות דווקא מייצגות לצדדים וליארינג לא להחפז. האמריקאים והבריטים הסבירו בקהיר שאין להם שום כוונה לשנות את החלטת יארינג אמר לריאד ולתל-אביב, שאם יהיה דיון בטוענת הבטחון יעברו שנועות ואז יארינג חדש יגיע ויתחיל מנקודת המוצא של יארינג הקודם, כי שום דבר לא יזוז בלי משא-ומתן. הוא רמז שאם הם רוצים להשאיר את הסטטוס-קו - הוא היה מסתלק. אפילו הצרפתים יעזו לערבים לא לבוא לטוענת הבטחון, כי כיצד יסבירו את סירובם להצעתו של יארינג.

יארינג מסמל בכמה בעיות לוואי הנובעות

לשבויים. יש רושם של דריכה במקום תוך המתנה למשהו שיתרחש. בקהיר מדובר על חילופי שלטון, וכנראה יורכב קבינט חדש, אם כי אי-אפשר לדעת באיזה כיוון ישפיעו השבויים האלה, אבל כנראה שיהיה משהו אחר במקום ריאד. מדובר על סיבוי של אזרחים לתפקידים. אולי הוא ייצא ויבדוק שוב את האווירה.

יארינג עדיין איננו רוצה לדווח דיווח

סודי. ידוע לנו שהוא המרוכח עם או-תאמנט. או-תאמנט פרסם הודעה במרכז האו"ם, שהוא מצפה לדו"ח עד סוף החודש. ידוע לנו שיארינג הבריק לו ושאל: מה הדבר הזה? מה המספור הזה? או-תאמנט אמר: באמת מספיק. הייתי במדרגות, נפגשתי עם עתונאי, הוא שאל אותי ואני אמרתי לו שאולי בסוף החודש יהיה דו"ח. יארינג אמר שהוא מתנגד לזה. הוא גורס שצריך אפילו לדווח במקום ולהמתין לניצול של הזדמנות חדשה. הוא עצמו נגד סתימת הגולל על השליחות, נגד כינוס טוענת הבטחון, נגד דוחות מסכמים. אתמול הוא אמר לי, שאם הוא יתבקש לדווח, הדיווח שלו, נוסף על אה סירוס אובייקסיבי טתי הגיע לירושלים, טתי בפגש וטתי יצא, טתי הגיע לקהיר, וכדומה, דהיינו, סירוס אובייקסיבי על נסיעותיו, הוא יוסיף את המשפט: לפי שעה לא הצלחתי להביא את הצדדים לפגישה, אבל אמשיך ללצנות.

עד כאן לגבי אותה שליחות. לעומת הטעב שהיה

לפגי שלושה שבועות, אני סבור שיהיה דבר אחד ברור: מדובר במערכה תכטיסית-מדינית. לא מדובר על שלום. ברור שאין מדינה ערבית המוכנה להתקדם לקראת שלום. לכן התרגיל הוא לצמצם את הלחצים ולתלות את קולר הקפאון בצד השני. בזה הם עוסקים, ובזה עוסקים אנחנו. אם כך יובן המהלך הזה, אפשר לומר שלעומת הטעב לפני שבועיים - שלושה השתפר מעטדנו על-ידי-כך שהבאנו אותו לידי תעה מבצעית, שאנחנו קיבלנו אותה, והערבים דחו אותה. אני מייחס חשיבות להבהרה שקיבלנו. הוא יצטרך לדווח עליה. המצרים אמרו בפירוש כי "אימפלמנטשיין" הוא סיבוי בלי הסכם, בלי חוזה, בלי משא-ומתן ובלי חופש שייט, עד שתיתפר בעיית הפליסטים.

שר החוץ א. אבנר:

יארנינג אמר לריאד, כי סתרון בעיית הפליטים זה ענין לשנים; ועל כך השיב לו ריאד: הפליטים הסתינו שנים - גם הישראלים יכולים להסתין שנים. ועל כך הגבתי אני: וגם הפסקת האש בגבולות הנוכחיים יכולה להימשך שנים.

בגלל הסכב התכטיסי אולי הערבים יתמרבז לשנות את הסכב, ואולי ימתינו לנשיאות הסובייטית בטוענת הבטחון, שמתחילה ב-1 באפריל. טאליק הגיע למרכז האו"ם.

אני רוצה לומר משהו על עמדת הפעצמות, כפי שיארנינג בדק אותן, והוא רגיש מאד לענין זה. ענין זה מחזיר אותי לאמריקה.

הוא בדק בעיקר את עמדתן של ברית-המועצות וארצות הברית. היו שיחות בין גולדברג ודוברינין בעת שהותו של יארנינג באו"ם, אבל הן נסתיימו ללא גישור בין שתי העמדות. דוברינין חקר את גולדברג לגבי העמדה האמריקאית, כיצד היא מפרשת את ההחלטה. גולדברג אמר, שלפי ארצות-הברית זו החלטת טגברת למשא-ומתן. הוא ציין שעמדה זו הוטברה ב-16 בנובמבר. אשר לגבולות צויין, שזה צריך להיות גבול שלא היה קיים. זה לא הגבול של הסכם שביתת הנשק וזה לא גבול של הפסקת האש. זה גבול המרחף בחלל העתיד והצדדים צריכים להחליט עליו. עוד שאל דוברינין מה לגבי סדר העניינים. גולדברג השיב ואמר שאין סוקרם ומאוחר, אלא הכל חבילה אחת. יש שלום, יש משא-ומתן, במשא-ומתן ייקבעו הגבולות, והגבול יקבע לאן ילכו הצבאות ואז יש שלום, והשלום בא לידי ביטוי. דוברינין הוסיף ושאל את גולדברג שאלה הצופה מאד: מה שאתה אומר, האם זו עמדתן האישית או עמדתה של ממשלת ארצות-הברית? שאלה זו הרגיזה מאד את גולדברג. כאשר הוא דיווח על כך לג'ונסון, ג'ונסון התרחק מאד, שלח אגרת והעמיד את הדברים על הכתב, וציין בה כי עמדתו של גולדברג היא עמדתה של ארצות הברית.

אשר לעמדת ארצות-הברית: העמדה המשפטית היא איתנה, אולם יש שבעיות אשר מביעות דו-שיח מתמיד ולא קל. העמדה המשפטית-מדינית באה לידי ביטוי בחילופי דברים בין דוברינין וגולדברג. ברור שיארנינג יודע על עמדה זו.

יש עוד מסמכים. אחד סחברי הקונגרס הגיש לבית הלבן שאלה וביקש לדעת העמדה ביחס לנשק. בין השאר הוא שאל את ג'ונסון על ההשלכה שתהיה לעסקה לגבי וייטנאם, דהיינו, שהטובציטים יגיעו להסדר בווייטנאם, ואמריקה תלחץ על ישראל לסגת מן השטחים. על זה ניתנה התשובה: זה לא.

י. רטאל:

מתי זה היה?

שר החוץ א. אבנר:

לפני כשבוע.

י. הררי:

האם איש הקונגרס הוא יהודי?

שר החוץ א. אבנר:

לא. הדו"ח שיה אתם טכוסה גם עננים אחרים, כגון: טיינצים וצוריים. ההגדרה שלהם אלינו היא: האם אתם יכולים להיות טחות רעשנים? הם אומרים לנו, לדוגמה: אנחנו אתכם בענין ירושלים, אבל האם פצווה היא להכריז הכרזות ולהכליט בעתונות את הידיעה על נהירה של אנשים לקנות שטחים במזרח העיר? הארבים אינם יכולים לסחוב אתכם על הענין המרכזי, הם נמצאים בטעב ברוע ולכן ירצו לסחוב אתכם בגלל עניינים שוליים כאלה, וכאן מדובר על ירושלים ואנחנו דהיינו, האמריקאים, לא נוכל לעזור לכם.

שר החוץ א. אבנר:

האטרקטיביות בקשו מאתנו לבוא לסמינר, שתדון בו השאלה של פיצוץ הבתים, והאם יש הכרח לפוצץ בתים דווקא בירושלים. מטעם איטליה אמרה שבימי הכיבוש הנאצי לא פוצצו בתים ברומא בגלל קדושת המקום. האקוטטיקה הירושלמית היא שונה. פיצוץ בית בירושלים איננו דומה לפיצוץ בשכם או בעזה. לגבי הצווים הם השתכנעו שהצו היה חף מפשע, חף מתמורה כלשהי.

על הפליטים אנחנו חייבים להשיב השבוע לכאן או לכאן. זה שבוע או שניים. זה שבועות שולחים לנו אגרות על רקע הפליטים, על רקע של אפשרות של דיון בסוגיית הבטחון, שארצות-הברית רוצה להגיע לשותפות עם ישראל וסווגת שהדברים המפריעים לה הם עניין ירושלים, ובעיקר עניין הפליטים. הם אומרים לנו: אולי תעשו ג'סטת ותתירו לאלפים טאלה שיצאו - לחזור. גם יארינג מציע זאת, אבל הוא מוסיף שייג מבגיל, ולו יהיה כאן רק משהו סמלי. כלומר, הפגנה צריכה להיות סמלית. הבריטים, גם הם פנו אלינו פעמיים - שלוש. הדברים נמסרו אמנם מפני הגבורה, מפיו של ג'ורג' בראון, שהמתלק בינתיים, אבל מהאטרקטיביות קיבלנו אגרות בעניין זה.

2. מאיר:

האם מדובר על כך שזה יהיה במסגרת המספר שכבר אישרנו אותו?

שר החוץ א. אבנר:

זה לא איכפת להם. הם אמרו: לנו יש רושם שאילו מצאנו פורמולה ל-10,000 נפש, הממשלה התחילה לדון בעניין זה, אבל עדיין מספר הערבים שיצאו מארץ-ישראל מאז פרוץ הקרבות מגיע ל-240,000 נפש.

י. חזן:

כמה מהם פליטים?

שר החוץ א. אבנר:

120,000.

י. הררי:

האם זה מספר שהם מוסרים אותו?

שר החוץ א. אבנר:

זה אומדן שלנו. מאז חודש אוגוסט יצאו 42,000. כאמור, המספר הכולל של היוצאים מגיע ל-240,000. 150,000 יצאו בחודש יוני, בעיצומם של הקרבות. 30,000 יצאו ביולי, ו-20,000 באוגוסט. בחודש ספטמבר יצאו 11,000. אחר-כך יש ירידה במספר היוצאים, ולאחרונה יש שוב עליה. בחודש דצמבר עזבו 470 ביגור - 5,000 בפברואר - 6,500 מהם אחוז גדול מאד של אנשים מעזה, ומספרם מגיע ל-4,200. 11,000 מתוך המספר של 42,000 שיצאו מאז חודש אוגוסט, הם מרצועת עזה. מבצע פליט, שעשינו אותו בחודש אוגוסט, לאחר שהממשלה התחייבה בחודש יולי להתיר שובם של אלה שירצו בכך, הקיף בסך הכל 14,600. במסגרת ההחלטה על איחוד משפחות הגיעו למשרד הפנים בקשות המתייחסות ל-4,000 נפש. ניתן היתר לשובם של 3,000 נפש ולמעשה הגיעו רק 1,167 נפש. כפי שאמרתי, יהיה עלינו לומר השבוע לאטרקטיביות מה עמדתנו בעניין זה.

י. רטאל :

האם הרשיון, הביתן על-ידינו, מוגבל בזמן?

שר החוץ א. אבנר :

אנחנו יכולים להחליט. "הברז" נתון בידינו. השאלה היא אם אנחנו רוצים להשקיע משהו בשלב הפיזי הבא או לא, וכמה בצורך להשקיע.

ההצעה הנדונה בממשלה היא לא לחדש חידושים בחודש ספטמבר אטרנו, בתשובה למזכיר המדינה ולסגן מזכיר האו"ם, שיש שלוש קטיגוריות: רשיונות שלא נוצלו, איחוד משפחות, שתוך כדי ביצוע אפשר להרחיב או לא להרחיב. מדובר בטקרים שהגיעו לאוזנינו, על נשים וטף שהיו במחנה יריחו. עובדה היא שהקטיגוריות קיימות ולא הפעלנו אותן. הצעת הממשלה היא לוטר שביגש עכשיו לבדיקה של מה שהתחייבנו בחודש ספטמבר, במסגה לייצל ולהרחיב את הדבר הזה תוך קבלת החלטה טכיסית ביחס למה שאנחנו מוכנים שיביעו בכל חודש. אין סכנה שבצמוד במצב של גרעון. כלומר, היציאה היא כזו שהמאזן הוא תמיד לטובת היציאה. האפשרות היחידה האחרת היא לכתוב לארצות-הברית, כי בדקנו את העניין והחלטנו בשלילה.

א. בן-אליעזר :

האם זו האפשרות האחרת היחידה?

שר החוץ א. אבנר :

אנחנו מוכרחים לוטר להם משהו באופן דיפלומטי. הבענו לכך שאי-אפשר לא להשיב. עלינו להשיב, או שאנחנו עושים משהו, או ששכנו לב לדבריו של הנשיא ב'ונטון, אבל החלטנו שאין אפשרות לעשות דבר, או שבצד הצעה אחרת, או שנאמר שכל דיכפין - רבוא. זה מה שהם רוצים, אבל אנחנו לא רוצים בכך. אם אין אנחנו רוצים בכל מי שרוצה לבוא, יש לפנינו שתי אפשרויות: או לוטר שאיש לא יבוא, או לחמש סדר לתרום תרומה לפתרון הכעיה.

אלה הם הנושאים לגבי ארצות-הברית, כאשר בדרך-כלל הם מרוצים לגבי יארינג ומשתפים פעולה אתנו בכל שלב. ההנחה היא שקולר ההכשלה תלוי עכשיו בערבים.

יש ידיעה שהצרפתים משוכנעים שבאצר חותר לכשלון יארינג והחזרת הנושא למועצת הבטחון; שהם לא מרוצים מההחלטה הקיימת ותיו רוצים תחלטה אחרת, שתבטיח אפשרויות תמרו נאמא ערביות. זה סירוש של הצרפתים לעמדה הערבית.

היתה שיחה של שגריר בריטניה עם נציג מצרים. נציג מצרים רצה להטיל על ישראל האשמה מלאה לכשלון שליחותו של יארינג. הוא טען שאין ברירה, אלא להחזיר את העניין למועצת הבטחון. קראדון האשים את מצרים בחבלה בשליחות, וקיבל הודעה לפעול למניעת כינוסה של מועצת הבטחון ולהביע את מצרים להפסיד את עמדתם.

י. הררי :

התשובה המצרית לפנייתו של יארינג, האם יש בה ספנה קיצונית? הרושם הוא שקודם חשבנו שהם מוכנים להענות ובתשובתם יש משום ספנה. אני חושב שהיה זה ספנה מבורך, אבל קיצונית.

אשר לשיחה שהתקיימה בין גולדברג ודוברינין: שמענו על השאלות ששאל דוברינין את גולדברג. האם אנחנו יודעים מה שאל גולדברג את דוברינין?

א. בן-מליעזר:
ברצוני להתייחס לפגישה האחרונה של שר החוץ עם יארינג, ולשאל: הבנו שיארינג החליט לא להזמין את נציגי מצרים, ירדן, וישראל, לפני שיברר באופן אישי אם הזמנה כזו תיענה בחיוב או לא. הוא שאל את מצרים והציע הצעה ברורה. הוא שאל גם את ירדן. מדוע הוא לא שאל את ישראל? מדוע אדוני, שר החוץ, צריך היה לומר לו: אם אתה תשאל אותי, אני אשיב בחיוב. אני שואל מדוע יארינג לא שאל את ישראל.

שר החוץ א. אבנר:
הוא שאל את מצרים: האם אתם מוכנים להיפגש עם ישראל? המצרים השיבו לו בשלילה. הוא אמר לנו: בגלל תשובתם של המצרים אינני יכול, מבחינת ההגינות, לשאול אתכם אם אתם מוכנים להיפגש עם מצרים, מפני שהם אינם מוכנים להיפגש אתכם. אמרתי לו: אני מבקש שתדע ושתדעו, שאילו שאלת אותנו, הייתי משיב בחיוב. אני מבקש שזה יירשם.

א. בן-מליעזר:
ההסבר הזה היה טוב לי גם קודם. אני מניח שהמדינה העיקרית לכך שיארינג לא שאל את עמדתנו היא מפני שהוא ידע אותה. אבל בכל-זאת יש הבדל בין עמדת ישראל ובין הצעת יארינג. ישראל מדברת על חוזה שלום במשא-ומתן ישיר, ואילו יארינג סקר הצעה על ועידה, וכמובן שהוועידה תהיה מבוססת על החלטת עצרת האו"ם. זו איננה עמדתה של ישראל ולכן תשובתו של שר החוץ מעוררת בי חשבות.

נקודה נוספת: צורך שר החוץ הטוען שמצבם של המצרים יהיה קשה אם יופיעו ברבע זה במועצת הבטחון, מדוע? - לא משום שרבו להצעת ישראל, אלא מפני שרבו להצעתו של יארינג, להצעתו של שליח האו"ם, ובכך הקושי שלהם. אני חושש שעלול להיות שלב שאנחנו נעמוד במצב כזה, כאשר אולי תבוא הצעה מצד יארינג, ובצטרף לסרב לה. לכן, עמדתה של ישראל על-משא-ומתן ישיר וחוזה שלום, זו כריקאדה שיש לעמוד עליה הן לגבי יארינג, הן לגבי מצרים, הן לגבי ירדן והן לגבי האו"ם וכל מי שרוחץ עלינו. אחרת אנחנו עלולים לעמוד במצב שתהיה לא רק החלטה זו או אחרת של מועצת הבטחון, אלא שתהיה גם הצעה מצד נציגי האו"ם בזו הלשון: האם אתם מסכימים כתנאים כאלה וכאלה? - ואנחנו נצטרך לסרב. לכן, מאחר שעמדתה של ישראל ידועה ליארינג ולאנו"ם ולעולם כולו, יתכן שהלחץ והבקשה של שר החוץ שיארינג, שירשום שישראל קיבלה את הצעתו, אולי מבחינה תכסיסית של רגע יש לה חשיבות, אבל לטווח ארוך למדיניות הישראלית היא עלולה לפגוע בנו.

שר החוץ א. אבנר:
הוא שואל: האם אתם מוכנים לבוא לפגישה אם מצרים? - מה צריכים היינו להשיב לו?

א. בן-מליעזר:
נשמח לבוא לוועידה שמטרתה משא-ומתן לשלום ולא הסכם.

א. רימלט:
נוכח הסירוב המוחלט של מצרים ולאור העובדה שיארינג לא התיימש משליחותו, האם הוא גילה מה הם הצעדים הבאים שלו, וכיצד הוא ירצה לקיים פגישה, אם לא בניקוסיה, או במקום אחר?

מדוע אני שואל זאת? יתכן - אולי זה היפוטטי - שיארינג עלולים לבקש ממצרים שתשלח נציגים, ואנחנו נעמיד על סדר היום סעיף ביחס לאימפלטנטשיין, אלא שאנחנו מבינים מושג זה אחרת והמצרים מבינים אותו אחרת, האם הוא בכל-זאת ינסה להביא אותם, או לא?

א. ריטלט:

אינני מבין מדוע בענין הפליטים יש רק שתי אפשרויות. האם אין אנו יכולים לטעון שחלה התגברות של פעולות הטירור מגבול ירדן ולא נוכל כרגע לטפל בנושא זה.

שר החוץ א. אבו:

הפנייה אלינו היתה לפני כשישה שבועות.

א. ריטלט:

אבל התשובה גססרת עכשיו.

י. סרלין:

גם לפני שישה שבועות לא היה שקט.

ג. מאיר:

הרצוי לכולנו הוא שהערבים יקבלו את עמדתנו לשלום. אם נעמוד במצב כזה שהדברים תלויים רק ביושבים כאן ובממשלה, שכל מה שטוב לנו - יכולים לתת לנו, הרי לא תהיינה חילוקי דעות. אבל המצב איננו כזה. המצב הנתון, אינני יודע כמה זמן הוא ימשך - יש סיבות אובייקטיביות שהמצב הזה, לדעתי יכול להימשך - הוא אידיאלי. הדבר הזה נגרם, לדעתי, על-ידי שני גורמים: על-ידי הנהלת העניינים המדיניים על-ידנו, ותודות לעבדה שהערבים לא "הכזיבו". למען הצדק והישר צריך לציין עוד עובדה, שעד כה - גם זה עלול להשתנות - יש לנו עניין עם אדם שלא היו לו דעות קדומות נגדנו, ואשר סוכן באמת ובתמים לנהל את העניין בצורה הגונה. אינני יודעת מה תהיה דעתו בעבור שבוע או מה הוכתב לו על-ידי מרכז האו"ם. אני מדברת על המצב כמו שהוא כרגע. המצב כפי שהוא כרגע הוא כזה שיאריך איננו יכול לדווח, אלא שהערבים מסרבים בכלל לכל תזוזה לקראת שלום, ואילו הישראלים סוכנים לכך. לכן, אינני יודעת מה אנו רוצים מעצמנו, כאשר המצב הוא כפי שהוא וכאשר ארצות-הברית עומדת כפי שהיא עומדת. אינני סוכנה לחתום על ערבות עד מתי היא תעמוד כך. יש אמצעים טכניים אובייקטיביים, בדטה לי שהיא תעמוד כך עוד זמן מה, ואם צריך היה בעוד גורם סטייע, הרי קפיצתו של קנדי גם היא עשויה לעזור לנו.

אשר לפליטים: בזמנו היה מבצע ואנחנו

חיינו על הריבית של המבצע הזה הרבה שנים. לא הפסדנו מהג'סטטה של הממשלה בענייני הפליטים. הקצב של ההחזרה הוא בידינו, הניקורת היא בידינו וגם הסוּר הוא בידינו, מדוע ניתן תשובות כאלה שה"בוטרנב" סוכרר להיות נגדנו, ולא רק מצד הרוסים ומצד אחרים. עניין הפליטים הוא עניין רביש. יש בו הרבה דיסגוגיה וחוסר כינות, אבל זה ישנו. מדוע לא נכלכל את מעשינו בצורה כזו שלא ירע לנו. אנו יכולים זמן רב לדבר על כך שנתנו היתרים ולא הגיעו. אי-אפשר לומר שאנחנו לא היתרנו, שאנחנו לא רצינו, אלא שהם לא באו. יש עניין של ילדים ובשים ואנחנו יכולים לומר שאנחנו סוכנים לקבל אותם. כמה נקבל, איך, וטתי - זה נתון בידינו.

ד. ארנא:

לפי התיאור של המצב כרגע זה, הייתי שואל אם שר החוץ איננו רואה אפשרות לבצל מצב זה יותר לטובתנו. אני מקבל את הרושם שכרגע נראים הדברים די נוחים לנו, אבל הם עלולים להשתנות סחר או סחרתיים.

אני סבור שתשובתנו בעניין הפליטים צריכה להיות באותו כיוון שדיברה עליו חברת-הכנסת מאיר.

אני חוזר ומדגיש שאנחנו צריכים לבצל את המצב לטובתנו, לבצל אותו מבחינה דיפלומטית, מפני שמחר עלול להיות מצב שבסדרך לעשות פעולה בלתי נכונה, ואשר תהפוך את הקערה על פיה.

ועדת חו"ב
19.3.68

ס ר ד י
דף טס' 12 מתוך 15 דפים
עותק טס' 6 מתוך 6 עותקים

ד. ארנא : האם עניני התעלה לא נדונו?

שר החוץ א. אבנ: לא.

ד. ארנא : שמענו על ועידת השלום של טיסו, אולי נוכל לשמוע משהו בענין זה. היתה ידיעה כאילו צרפת עומדת להשתתף. האם גם הסקנדינבים מוכנים להשתתף בה?

י. חזן :

אני חושב ששום אדם הדורש את שלומה של ישראל ובן-תבונה, לא היה עונה ליארינג תשובה אחרת משהשיב לו שר החוץ. אני חושב ששר החוץ נשאר נאמן להבחה, שאין עליה חילוקי דעות, שאנחנו עומדים על משא-ומתן ישיר ושכלי זה לא יתקיים דבר. אם סרובר בוועידה, בפגישה כדי לדון על בעיית הגבולות, הפליטיים, פתיחת התעלה, או אם משתמשים במלה "משא-ומתן", משא-ומתן על שלום, אני חושב שאין צורך בדקדוקי עניות.

אני חושב ששר החוץ השיב דבר גדול נוכח המערכות שאנחנו עומדים לפניהן. היתהן שהשיבה ישראל, שהיא יכולה לומר: אנחנו היינו מוכנים למשא-ומתן בשעה שמצרים סרבה, יתרון זה ישתלם לנו מאד.

המערכה שאנחנו הולכים לקראתה תהיה מערכה כבדה. אני חושש שאנחנו הולכים לקראת מערכות בטחוניות קשות, שלהן יש השלכות רבות מאד בדעת הקהל. בחוץ גרמים הדברים בצורה מאיימת יותר משהם נראים בארץ. אנחנו עומדים לפני כורח שארצות-הברית תעמוד ליסינינו, אנחנו עומדים לפני כורח להקנות את כוח הפחץ של ברית-המועצות, ואלה הן שאלות רציניות ביותר. אני עוקב ומקשיב כיצד מדברים חברי הכנסת וחברי הממשלה כשהם יוצאים לחוץ-לארץ. הם מדברים שם בטגנון אחר, כי יש מערכה על הדימוי של ישראל. הדימוי של ישראל נתון בסכנה, ואנחנו טעונינים שדעת הקהל בעולם, בצרפת, באנגליה ובמקומות אחרים, תעמוד ליסינינו. אני מעריך שהמערכה תחמיר בזמן הקרוב בתחומים אלה. לכן, אני סבור, שהמהלכים שנקט בהם שר החוץ הם נכונים מאד. יש בהם הישג רציני בעמדתה של ישראל. אני כשלעצמי מתייחס אליהם לא רק כאל מהלכים דיפלומטיים, אלא אני חושב שישראל אמנם טעונינית להגיע למשא-ומתן לשלום.

אשר לפליטיים: אינני בוש לומר שבשבילי זו גם שאלה הוטלית. הציונות היא תנועת שחרור הוטלית של העם היהודי. יש 200,000 פליטיים נוספים ויש שאלה של דימוי שלנו בעולם, ושאלה של היחסים שלנו עם ארצות-הברית. אינני סבין כיצד אפשר לא להשיב על שאלה זו בחיוב, גם עם הסייגים שצויינו כאן, שהדבר נתון בידינו. אילו היה לנו שר חוץ שהיה משיבה על שאלה זו בשלילה, הייתי מציע לפטר אותו.

י. סרלין :

אם הבנתו נכון, הרי יארינג הציע הצעת פשרה לאחר שקיבל תשובה שלילית מוחצת ממצרים.

שר החוץ א. אבנ:

אשיב לפי סדר הסוד: אחרון - ראשון. חבר-הכנסת סרלין טועה. יארינג סטר על שלילה מוחלטת מצד מצרים. אמרתי לו שאילו היה שואל אותי אם אנחנו מוכנים להיפגש עם מצרים, בוועידה בג'קוסיה, כדי לקדם פתרון של שלום, הייתי משיב בחיוב ואומר "כן".

שר החו"מ, אבן:

כאשר יארינג בא סירדן, הוא אמר שירדן
מסרבת לקבל את ההצעה בנוסח הקיים, אבל
אילו הכניסו לתוכה את המלה "אימפלמנט", הם היו שוקלים איך להשפיע
על מצרים. אמרתי לו שאני מתייחס להצעתו כמו שהיא, אבל אם היא היתה
פתוחה, הייתי מציע להכניס לתוכה תיקונים שונים. כלומר, או שהצעתו
פתוחה או שהיא איננה פתוחה. מנחנו מתייחסים להצעה כמו שהיא, אבל
אם לצד השני יש הצעות לשינויים, גם לנו יש הצעות.
אני חושב שההנחה שירדן תבוא לשיחות בלי
מצרים, היא רחוקה מן המציאות. עכשיו יש חזרה לתסרוך סטנטי, בשעה
שחובה לקדם הסכם.

חבר-הכנסת בן-אליעזר יותר מדי עצבני לגבי
הסהלך הקיים וכלטי המהלכים שהסברתי אותם, וכן לגבי העובדה שעצמית כן
מוחלט לשאלה. אילו הייתי משיב ב"כן" אם תוספת, היה יארינג מדווח שישראל
לא מקבלת את הצעתו. אם אתה אומר "כן" ומוסיף תנאי, סימן שלא קיבלת.
אם ירדן אוסרת: כן, אני מקבלת את ההצעה, בתנאי שהדבר יהיה מלוי בפירוש,
הרי שהיא לא קבלה את ההצעה. אם כן, המצב כיום הוא, שהוצעה הצעה, מצרים
לא קבלה אותה, ירדן לא קבלה אותה כמו שהיא, ואילו ישראל כן קבלה אותה.

אם כן, עברנו שני מושבים של העצרת, שתי
ישיבות של מועצת הבטחון, עשרה סיבובים של יארינג, ואנחנו עדיין עומדים
במקום שעמדנו, תרתי משמע, בקו המסקת האש, ובעמדה עקרונית-מדינית,
שנחליף את זה רק עם שלום. אם אפשר להאריך את זה עוד שישה חודשים, הרי
מצווה לעשות זאת, כי הזמן ייהפך לגורם. ויגיע יום השנה לאחר המלחמה
ושום דבר לא משתנה.

רבים במצרים שאלו מה הברירה: שלום או השלמה.
יש גם אפשרות של התכוננות לפלחמה. לכל הדעות זו בשבילם הכרעה נמרצת.
אנחנו מעוניינים, לדעתי, להעמיד אותם רק לפני אפשרויות חדות ולא לתת
להם ספלט קל של חצי-הסדר, של לא-מלחמה ולא-שלום ולא השלמה. כל המאמץ
התכטיטי סכרון לחסום את האפשרויות האחרות ולהשאיר לפנייהם את האפשרות
של או שלום, או שישלימו עם המסטטוס קוו. לפי שעה המלים הן חשובות. אין
שום ערובה שמצב זה לא ישתנה.

ברור שאין כוונה לעבור בשתיקה על פעולות
החבלה. הדרך היחידה למנוע רעש בין-לאומי היא לא לעשות דבר, אבל לא
שמעתי הצעות כאלה. נוכל לקוות שהזעזוע אטמול ושלשום יצור מצב שאי-אפשר
לעבור לפה שהיה ב-15 במברואר היתה פעולה נמרצת. היו הדים וזה לא שיבש
את הסהלך הסרכזי. ננסה להבטיח, כי ההתגרויות יובנו בצורה כזו, שירדן
לא תרצה לבוא למועצת הבטחון ולבכות ולבקש שמועצת הבטחון תגן על ה"פתח".

פנינו לכל הממשלות והסכרנו את השלב שאחרי
חודשיים וחצי הגיע נציג האו"ם להצעה ראשונה, אלא שהוא קיבל סרוב מוחלט
מצד מצרים למשא-ומתן. הסירוש שנותנת מצרים לדברים הוא פינוי ללא שלום
ובלא חוטש שש שייט.

ועדת חו"ב
19.3.68

ס ד י

דף מס' 14 מתוך 15 דפים
עותק מס' 6 מתוך 6 עותקים

שר החוץ מ. אבן :

שבע מטמלות אירופיות בקשו סמני לבוא לביקור.
הערבים עכשיו טועלים נגד הזמנה רשמית כזו.
הם טנו להלטינקי, לשטוקהולם, הם קיימו דיונים בטינלנד, אבל המטמלות
דחו את הערעור הערבי.
מתוך העתונות העולמית ברור שהיתה יוזמה
של יארינג לכנס ועידת שלום, והמצרים סרבו לבוא.

אשר לענין הפליטים : אני חושב שאין מבחזו
צריכים לפתוח חזית עם האסריקאים ואחרים על רקע זה. ביולי התחייבה
הממשלה התחייבות יותר מדי מיטונאית. במקום לסמן תמורה לבעיה אטרה
הממשלה כי כל מי שיצא ויצא לשוב - יוכל לשוב. אם הממשלה הצהירה
הצהרה כזו היא צריכה להביא בחשבון שהדבר יעלה בשוכם של כאלה שאולי
לא היו שבים.

(שר החוץ עוזב את הישיבה).

שאלות, הצעת ותשובות

1. צנר :

חבר-הכנסת תמיד העלה הצעה לסדר היום בקשר
להתנחלות והאחזות בשטחים המשוחררים. שמענו
את תשובתו של ראש הממשלה להצעה, אבל נדמה לי שאנחנו צריכים עוד ל-
לקיים דיון בנושא זה ולסכמו.

הי"ד ד. הכהן :

פניתי בענין זה לראש הממשלה והדגשתי לפניו,
כי ענין ההתנחלות מצריך שנקיים דיון. ראש
הממשלה ציין שהוא עסוק מאוד, הוא עומד לפני הוועידה הכלכלית ולפני יום
העצמאות, וביקש שלא נעסיק אותו במשך שבועיים. אחרול הייתי אצל ראש
הממשלה רק בענין זה.

י. רפאל :

יושב-ראש הוועדה הנהיג הסדר שאחת לשבועיים
יופיע שר הבטחון לפני הוועדה. עלי לציין
שזה חודש לא התקיימה ישיבה עם שר הבטחון, והענינים אינם רגילים. יכול
להיות שעתים אינם מספיקים לישיבה רגילה. אני סבור שיש צורך לקיים
ישיבה כדי שחברי הוועדה יוכלו לקבל דו"ח שוטף.

הי"ד ד. הכהן :

ביקשתי משר הבטחון שנקיים ישיבה ביום חמישי
אחרי-הצהרים, אבל לא ידעתי אז שבאותו יום
תקיים ישיבה של הכנסת. אחרי שהתברר שביום חמישי תהיה ישיבה של הכנסת,
ביקשתי מסנו להשתתף בישיבה שנקיים ביום שישי, אבל הוא ביקש לדחות זאת
ליום שלישי. הוא סיפר לי שיש לו תכנית לישיבות איתנו, כולל ביקורים.

א. בן-אליעזר :

אולי יש מקום שנסכים לקיים בתקופת הפגרה
יותר מישיבה אחת לשבוע.

ועדת חו"כ
19.3.68

ס ר ד י

דף מס' 15 מתוך 15 דפים
עותק מס' 6 מתוך 6 עותקים

י. סרלין:

אולי רצוי שבגם בתקופת הסגרה נשמור על
המועד הקבוע לישיבות הוועדה ביום שלישי
בשבוע.

זה רעיון לא רע.

היו"ר ד. הכהן:

ע. גוברין:

חברי הוועדה שלנו קיימו פגישות עם אנשי
הישובים שבעמק בית-שאן. הם הגישו תזכיר
הכולל פירוט, שאנחנו צריכים לדרוש בו. אני מציע שהדיון בתזכיר יהיה
בישיבה מסותפת של ועדת החוץ והבטחון וועדת הכספים לתקציב הבטחון.

היו"ר ד. הכהן:

אני לוחץ על יושב-ראש ועדת הכספים לקיים
את הישיבות של הוועדה המשותפת.

עדיין אין הצעת תקציב.

ז. צור:

היו"ר ד. הכהן:

ענין המשקים הוא ענין תקציבי הנוגע לשר
הבטחון ולדיוני הוועדה המשותפת, שיושב-ראש
ועדת הכספים צריך לכנס אותה, ועדיין לא עשה זאת.

ז. צור:

אתמול במסר בישיבה של ועדת הכספים, כי
הצעת תקציב הבטחון עדיין איננה מוכנה.
אני סבור שבדרישות המשקים אפשר לטפל וצריך לטפל בלי קשה לדיון הכללי.
אלה הן שאלות ספציפיות.

ח. לגדאו:

הייתי מבקש לקבל העתק מן התזכיר שהובש
על-ידי המשקים.

הישיבה נבעלה בשעה 11.15.